רבי חנינא הוא דחכים כולי עלמא לאו חכימי הכי אמר רבי יוחנן חכמתא דרבי חנינא גרמא לי דלא אחזי דמא מטמינא מטהר מטהרנא מטמא אמר רבי אלעזר ענוותנותא דרבי חנינא גרמא לי דחזאי דמא ומה רבי חנינא דענותן הוא מזית נפשיה לספק וחזי אנא לא אחזי אמר רבי זירא טבעא דבבל גרמא לי דלא חזאי דמא דאמינא בטבעא לא ידענא בדמא ידענא למימרא דבטבעא תליא מלתא והא *רבה הוא דידע בטבעא ולא ידע בדמא כל שכן קאמר ומה רבה דידע בטבעא לא חזא דמא ואנא אחזי עולא אקלע לפומבדיתא איתו לקמיה דמא ולא חזא אמר ומה *רבי אלעזר דמרא דארעא דישראל הוה כי מקלע לאתרא דר' יהודה*) לא חזי דמא אנא אחזי ואמאי קרו ליה מרא דארעא דישראל דההיא אתתא דאייתא דמא לקמיה דרבי אלעזר הוה יתיב רבי אמי קמיה ארחיה אמר לה האי דם חימוד הוא בתר דנפקה אטפל לה רבי אמי א"ל בעלי היה בדרך וחמדתיו קרי עליה °סוד ה' ליראיו *אפרא הורמיז אמיה דשבור מלכא שדרה דמא לקמיה דרבא הוה יתיב רב עובדיה קמיה ארחיה אמר לה האי דם חימוד הוא אמרה ליה *לבריה תא חזי כמה חכימי יהודאי א"ל *דלמא כסומא בארובה הדר שדרה ליה שתין מיני דמא וכולהו אמרינהו ההוא בתרא דם כנים הוה ולא ידע אסתייע מלתא ושדר לה סריקותא דמקטלא *כלמי אמרה יהודאי בתווני דלבא יתביתו אמר רב יהודה מרישא הוה חזינא דמא כיון דאמרה לי אמיה דיצחק ברי האי טיפתא קמייתא לא מייתינן לה קמייהו דרבנן משום דזהימא לא חזינא בין טמאה לטהורה ודאי חזינא ילתא אייתא דמא לקמיה דרבה בר בר חנה וטמי לה הדר אייתא לקמיה דרב יצחק בריה דרב יהודה ודכי לה והיכי עביד הכי *והתניא *חכם שטימא אין חברו רשאי לטהר אסר אין חבירו רשאי להתיר מעיקרא טמויי הוה מטמי לה כיון דא"ל דכל יומא הוה מדכי לי כי האי גונא והאידנא הוא דחש בעיניה דכי לה ומי מהימני אין והתניא *נאמנת אשה לומר כזה ראיתי ואבדתיו 'איבעיא להו כזה טיהר איש פלוני חכם מהו תא שמע נאמנת אשה לומר כזה ראיתי ואבדתיו שאני התם דליתיה לקמה תא שמע דילתא אייתא דמא לקמיה דרבה בר בר חנה וטמי לה (א) לקמיה דרב יצחק בריה דרב יהודה ודכי לה והיכי עביד הכי והתניא חכם שטימא אין חבירו רשאי לטהר וכו' ואמרינן טמויי הוה מטמי לה כיון דאמרה ליה דכל יומא מדכי לה כי האי גונא והאידנא הוא דחש בעיניה הדר דכי לה אלמא מהימנא לה רב יצחק בר יהודה אגמריה סמך רבי ראה דם בלילה וטימא ראה ביום וטיהר המתין שעה אחת חזר וטימא אמר אוי לי שמא טעיתי שמא טעיתי ודאי טעה דתניא לא יאמר חכם אילו היה לח היה ודאי טמא אלא אמר*) *אין לו לדיין אלא מה שעיניו רואות מעיקרא אחזוקיה בטמא כיון דחזא לצפרא דאשתני אמר *(ליה) ודאי טהור הוה ובלילה הוא דלא אתחזי שפיר כיון דחזא דהדר אשתני אמר האי טמא הוא ומפכח הוא דקא מפכח ואזיל רבי בדיק לאור הנר רבי ישמעאל ברבי *יוסף בדיק ביום המעונן ביני עמודי אמר רב אמי בר שמואל 'וכולן אין בודקין אותן אלא בין חמה לצל רב נחמן אמר רבה בר אבוה בחמה ובצל ידו : וכמזוג שני חלקים כו' : תנא השרוני

*) [נס"ל: דרב יהודה] *) [מי נ"ל יאמר]

תהלים כה

[נ"ל יוסף]

[illegible]

דרבי חנינא הוא דחכים. ומלי בדיק כה"ג: דמרא דארעא דישראל. בקי במראות דם מכל חכמי ארץ ישראל כדמפרש לקמן: פומבדיתא אתריה דרב יהודה כדאמרי' פ"ק דסנהדרין (דף יז:) סבי דפומבדיתא רב יהודה ורב עינא: ולא חזא. משום כבודו דרב יהודה: ארחיה.

תורה אור

הריח בו: חימוד. שנתאוית לבעלה ולאתה הדם מחמת תאוה: איפרא הורמיז. נכרית היתה וכן שמה ואעפ"כ היתה משמרת עצמה מנדות וקרובה להתגייר ואף קרבנות היתה שולחת*. ולשון יופי איפרא כן כמו אפריון נמטייה לרבי שמעון (ב"מ דף קיט.): הורמיז. כמו (ב"ב דף עג.) הורמין בר ליליתא כלומר יופי שדים היה לה: ארחיה כו'. ואע"ג דאמר לעיל רבה לא ידע בדמא ניסא איתרחיש ליה: שלח לה. משום דורון: סריקותא. מסרק נאה: מקטלא כלמי. שהורגין עליה כנים. וסברה ודאי הבין ומשום הכי שלח לי הא: כלמי. כנים כדמתרגמינן כנים* כלמתא: (ב)בתווני לבא. בחדרי הלב אתם יושבים. מחדרים* מתרגמי' מתווניא. כלומר כל סכמה מלויה בכם: לא חזינא. דדילמא אשמי ואע"ג דמראה דם טהור יש לה דלמא אי מייתא טיפתא קמייתא הוה מיחזי טמא: בין טמאה לטהורה. כשלין ימי טוהר של זכר או של נקבה ורואה ביום ארבעים ואחד או ביום שמונים ואחד: חזינא. דההוא דמא אי דם טמא מטמינא ואי לאו מספיקא דמים הוא מטהרינא דההוא ודאי טיפתא קמייתא מייתא דלא מוהמא דעד השתא הוה ימי טוהר של מ' לזכר ופ' לנקבה מעין פתוח ואפי' פסקה יום או יומים הואיל ומוחזקת היא בדמים לא זהמא ומייתא טיפתא קמייתא: מעיקרא טמויי טמי לה. רב יצחק משום כבודו דרבה בר בר חנה: כזה ראיתי. מביאה דם ואמר או שלא או של חברתה ואומרת כזה ראיתי ואבדתיו אם דם זה טהור לא מספקינן ליה בטומאה משום דם האבוד דמהימנא למימר כזה ראיתי: כזה טיהר לי פלוני כו' מהו. שמסמוך עליה חברתה שהראתה דמה לזו ואמרה לה כדם זה שלך הראיתי גם אני לפלוני חכם וטיהר: נאמנת אשה כו'. אלמא קים לה במראה דמים: דליתיה קמן. אבל הכא דאיתיה קמן ניחזי אנן: אגמריה סמך. דפשיטא ליה דטהור והאי דהוה מטמא מעיקרא משום כבודו דרבה בר בר חנה אבל אי הוה מספקא ליה לא הוה סמיך עלה: ראה ביום. לאותו דם עצמו: חזר וטימא. קס"ד דלא חזר ולאחר אלא מאליו חזר בו וטימא דסבר שמא אמש טמא הוה ועכשיו שיבש נשתנה ממראיתו ממה שהיה לו אמש ואילו הוה לח כמתחלתו הוה נראה טמא לפיכך חזר בו ממה שטיהר: שמא טעיתי. במה שחזרתי וטימאתי הואיל ומראיהו עכשיו טהור: מעיקרא אחזוקיה בטומאה. כלומר אמש לא מספק טימא אלא שפיר חזייה ואחזיק בטומאה דאמרי' לקמן רבי בדק לאור הנר: דאישתני. הלבין: דהדר אישתני. עוד יותר: מפכח. מראה אדמומיתו עוברת והולך הדר למילתיה קמייתא וטימא. והא דאמרינן אין לו לדיין אלא מה שעיניו רואות היכא דלא אמזיה כשהוא לח ולא אידמי ליה כטמא: בין העמודים. היכא דגרסי ואע"ג דליכא נהורא כולי האי: ובצל ידו. נותן ידו כנגד חמה על הדם ומיצל: השרוני

והא רבה דידע · רבה גרס ורבה היה בקי כדמוכח בסמוך גבי דאפרא הורמיז ורש"י פירש בסמוך דאיתרחיש ליה ניסא ואין נראה דדוקא בסוף הוא דאיתרחיש ליה ניסא כדמוכח בסמוך :

טיפתא קמייתא · ושאר חכמים שהיו רואין לא היו מחמירין כל כך או שהיו בקיאין ביותר :

כל יומא הוה מטהר לי כה"ג · משמע שלא היתה רגילה להראות לרב נחמן בעלה ושמא לא היה בקי והא דאמר ר"נ לעיל (דף יט:) בדם הקוה קבלה היתה בידו אי נמי היתה חוששת שמא היה מחמיר על עצמו להיות לבו נוקפו ופורש ולא יסמוך על חכמתו אי נמי שלא תתגנה בפניו אבל אין לומר דאסור לראות דמי אשתו דהא במס' נגעים (פ"ב מ"ה) תנן כל הנגעים אדם רואה חוץ מנגעי עצמו ר"מ אומר אף לא נגעי קרוביו כל הנדרים אדם מתיר חוץ מנדרי עצמו ר' יהושע אומר אף לא נדרי אשתו ואילו כל הדמים אדם רואה חוץ מדמי אשתו לא קתני :

אגמריה סמך · לפי הפשט משמע דלכך האמין לדבריה אבל במנין אחר [פירוש בלא דבריה] לא היה מתיר אע"ג דאגמריה סמך וקשה דבפ' אלו טרפות (חולין מח:) אמרו גבי ההיא מחטא דאשתכח בסימפונא דכבדא אתא מר בריה דרב אידי טריף ורב אחא בר מניומי מכשיר לכך נראה לפרש דהשתא הדר ביה משינויא קמא והיכא דאגמריה סמיך רשאי להתיר אע"ג דחכם כבר אסר ויש מקשה על ילתא היכי עבדה הכי הא אמרינן בפ"ק דמס' ע"ז (דף ז.) הנשאל לחכם וטימא לא ישאל לחכם ויטהר וי"ל דקפידא לא הויא אשואל אלא אחכם אבל השואל ישאל כל מה שירצה דמתוך כך ידקדקו בדבר ופעמים שהראשון טועה ויצא הדבר לאורה:[ועי' תוס' ע"ז ז. ד"ה הנשאל ותוס' חולין מד: ד"ה היכי]:

הדרן עלך כל היד

קב א מוש"ע יו"ד סי' רפג סעיף לא בהג"ה :

קג ב מיי' פ"ט מהל' איסורי ביאה הל' · סמג עשין קיא טוש"ע יו"ד סימן קפח סעיף ב :

קד ג טוש"ע שם ולא כהגהות ולהג' ומזרחי:

קה ד מיי' שם הל' יג:

[[illegible] גיטין יט.]

[פי' תוס' גיטין יט: ד"ה סרקין וכו' תולקים אכזרי' דסכל]

[כעין זה ערך סרק כי טיפה קלסתר ולע' דכבל התרגומים לכלמא פרנוס כנים [illegible]]

חולין מד: ע"ש ג ע"ש כתובות סב:

[נמס"ם רפ"י ד"ה ארחיה וסי' טופכת תגרסו היה רבא ופי' תוס' ד"ה והא רבה וכו']

[סמות מ]

דברים לג

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' היה דילתא וכו' וטמי לה הדר אייתא לקמיה דר' יצחק : (ב) רש"י ד"ה כסוסא · נ"ב פי' בפ"ז דף כח ע"ב פי' תוספות באריכות נב"ש ע"ש :

לבריה כצ"ל יעב"ץ

[כ"כ יבן]

◆

מוסף רש"י

דמרא דארעא דישראל הוה. בקי מכל חבריו (גיטין יט:).

כסומא בארובה. כסומא שמכוון לירד בארובה במקרה בעלמא (ב"ב יב:).

אין לו לדיין אלא מה שעיניו רואות. אין לו לדיין לירא ולמנוע עצמו מן הדין אלא לפי מה שעיניו רואות לידון, ויסמוך להוציאו לצדקו ולאמיתו ושוב לא יענש (סנהדרין ו:) והוא הדין לדבר המסור בסברא, דאין לו אלא מה שלבו רואהו (רשב"ם ב"ב קלא.).

הדרן עלך כל היד

כ"ב קלא. סנהדרין ו:

◆

תוספי הרא"ש

והא רבה דידע בטיבעא ולא ידע בדמא · רבה גרס אבל רבא הוה בקי כדמוכח לקמן גבי איפרא הורמיז ולא כמו שפירש"י דאיתרחיש ליה ניסא דלא משמע הכי דוקא בדם כנים הוא דאיתרחיש ליה ניסא ועוד דרבא לא חזי דמא בשני דרבי זירא : ארחיה אמר האי דם חימוד הוא · פי' ושמא כדאמרינן תבעוה לינשא ונתפייסה צריכה לישב ז' נקיים שמא מחמת חימוד ראתה דם ולהראות חכמתו הוא דאמר הכי : טיפתא קמייתא לא מייתי קמייהו דרבנן · שאר החכמים שהיו רואין לא היו מחמירין כל כך (כלומר) או שמא היו בקיאין יותר והיו רואין היו כוח שמביאין לפניהם אי זה מראות דם ראשונה אף בטיפה קמייתא : ילתא איתי דמא קמיה דרבה בר בר חנה · מה שלא הראתה לרב נחמן בעלה שמא לא היה בקי והא דאמר רב נחמן לעיל דדם הקות קבלה היתה בידו · אי נמי היתה יראה שלא יחמיר על עצמו להיות לבו נוקפו ופורש ולא יסמוך על חכמתו · אי נמי שלא תתגנה בפניו (א) ואין לומר דלפי מעשה שלא היה רב נחמן בעיר דסדקאמרה כל יומא הוה מטהר לי כה"ג משמע שהיתה רגילה להראות לו . ואין לומר דאין אדם רואה דמי אשתו דהא תנן במס' נגעים כל הנגעים אדם רואה חוץ מנגעי אשתו ר' מאיר אומר אף לא נגעי קרוביו · כל הנדרים אדם מתיר חוץ מנדרי עצמו ר' יהודה אומר אף לא נדרי אשתו ואילו כל הדמים אדם רואה חוץ מדמי אשתו לא קתני : אגמריה סמיך · והשתא הדר ביה משינויא קמא דמעיקרא מטמי טמי לה דכיון דאגמריה סמיך מצי שפיר לטהר מה שאמר הראשון דהא דאמרי' אין חבירו רשאי לטהר היינו מטמא ודוקא מסברא אבל אין לפרש דאגמריה סמיך ולפיכך האמין לדבריה ולעולם צריכין לשנוייא קמא דא"כ קשה מההיא דאמרינן פרק אלו טריפות ההיא סרוכא דאישתכח בסימפונא רבא דכבדא מר התנא בריה דרב אידי טריף רב אדא בר מניומי מכשיר ותיפוק ליה דהאי טריף היכי עבדה הכי והא אמרינן פ"ק דע"ז הנשאל לחכם וטימא לא ישאל לחכם ויטהר וי"ל דקפידא דהתם לאו אישואל קאי אלא אחכם · כלומר שלא יתיר חכם מה שאסר חבירו אבל השואל יכול לישאל מה שירצה ובלבד שיאמר פלוני טימא לי ואם יראה לשני שטעה הראשון ישא ויתן עמו עד שיחזירנו ובהכי ניחא נמי הא דפריך לעיל והיכי עביד הכי והתניא חכם שטימא כו' ומאי קא פריך דלמא איהי לא קאמרה ליה שרבה בר בר חנה טימא לה אלא ודאי לא היתה שואלה לו אם לא שהיתה אומרת לו שכבר טימא לה רבה בר בר חנה : סליק פרק כל היד

(א) נראה דצ"ל ואין לומר דבאותו זמן שבאתה לשאול לרבה בר בר חנה לא היה רב נחמן בעיר ·